

minius novum super terram : FEMINA CIRCUM-
DABIT VIRUM.»

XXV. Cap. xxxi, 31, ait Dominus Jeremie :
« Ecce dies venient, et feriam domui Israel et do-
mum Juda fœdus novum.»

XXVI. Cap. xxxvi, 26 : « Præcepit rex Joakim, ut
comprehenderent Baruch scribam, et Jeremiam
Prophetam; abscondit autem eos Dominus.»

XXVII. Cap. xxxvii, 14, Principes Jeremiam ce-
derunt, et miserunt in carcerem.

XXVIII. Cap. xxxix, Jeremias, a suis neci desti-
natus, a Nabuchodonosore et Chaldeis honorifice
suscepit est.

XXIX. Cap. xlii, 3, Johanan timens Nabuchodo-
nosorem fugit, duxitque Jeremiam secum in
Ægyptum.

Benigne audi Esdræ, vel quisquis est auctor,
lib. IV *Esdræ*, cap. ii, 18 : « Mittam tibi adjuto-
rium pueros meos : Isaiam et Jeremiam, ad quo-
rum consilium sanctificavi et paravi tibi arbores
duodecim, gravatas variis fructibus, et totidem
fontes fluentes lac et mel, et montes immensos
septem, habentes rosam et lilium, in quibus gau-
dio implebo filios tuos.» Per arbores et fontes
duodecim, duodecim Apostoli, et duodecim Syn-

sto et virgine matre dicunt : « Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel, id est Nobiscum Deus.»

Christus hoc fœdus et testamentum instituit
Hebr. viii; Matth. xxvi, 28.

Sic Judæi quæsierunt super comprehendere Je-
sum : « Ipse autem abscondit se, et transiens per
medium illorum ibat, » atque sub finem vite, se-
cessit in civitatem Ephrem, *Joan. xi, 54.*

Sic Judæi Christum ceperunt, colaphizarunt et
flagellarunt.

Ita Christus « in propria venit, et sui eum non
repperunt : » scilicet Judæi eum occiderunt, sed
Gentes eum susceperunt et colerunt.

Sic Joseph, timens Herodem infanticiam, pue-
rum duxit in Ægyptum, *Matth. ii, 14.*

holi eorum articuli; per septem montes, septem
Ecclesiæ Sacramenta significari videntur, quibus
novam Christi Ecclesiam ornandam prædixerunt
Isaias et Jeremias. Esto enim hic *Esdræ* liber non
sit in canone sacre Scripture; habet tamen suum
auctoritatis pondus, idque majus quam aliorum
Doctorum libri : unde et Ecclesia illum *libris ca-
nonicis* proxime subnectit.

CAPUT PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Est hoc caput præmium totius libri : docet enim Jeremias, quomodo a Deo ad munus prophetia destinatus sit, et quasi consecratus ab utero, idque ad hoc, ut attentionem sibi conciliet. Unde secundo, vers. 6, vocatur a Deo ad prophetandum se excusat, dicens : Quia puer ego sum. Cui Deus : Ecce dedi verba mea i ore tuo : Ecce constitui te hodie super gentes, et super regna. Tertio, vers. 11, videt virgam vigilan-tem, et ollam succensam, per eaque portendi excidium Judæe per Chaldaeos audit. Denique, vers. 18, cum roborans Deus ait : Dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æream, ut fortior sis regibus et principibus omnibus (1).

1 Verba Jeremiæ filii Helciae, de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in terra Benja-
min. 2. Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Josiæ filii Amos regis Juda, in
tertio decimo anno regni ejus. 3. Et factum est in diebus Joakim filii Josiæ regis Juda, usque
ad consummationem undecimi anni Sedecie filii Josiæ regis Juda, usque ad transmigrationem
Jerusalem, in mense quinto. 4. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 5. Priusquam
te formarem in utero, novi te : et antequam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in
Gentibus dedi te. 6. Et dixi, A, a, a, Domine Deus : ecce nescio loqui, quia puer ego sum.
7. Et dixit Dominus ad me : Noli dicere : Puer sum : quoniam ad omnia, quæ mittam te,
ibis : et universa, quæcumque mandavero tibi, loqueris. 8. Ne timeas a facie eorum : quia
tecum ego sum, ut eruam te, dicit Dominus. 9. Et misit Dominus manum suam, et tetigit
os meum : et dixit Dominus ad me : Ecce dedi verba mea in ore tuo : 10. ecce constitui te
hodie super gentes, et super regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et adifi-
cæes, et plantes. 11. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : Quid tu vides, Jeremia?
Et dixi : Virgam vigilantem ego video. 12. Et dixit Dominus ad me : Bene vidisti, quia vigi-
labo ego super verbo meo ut faciam illud. 13. Et factum est verbum Domini secundo ad me,
dicens : Quid tu vides? Et dixi : Ollam succensam ego video, et faciem ejus a facie Aquilonis.
14. Et dixit Dominus ad me : Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.
15. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, ait Dominus : et ve-
nient et potent unusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem, et super omnes
muros ejus in circuitu, et super universas urbes Juda. 16. Et loquar judicia mea cum eis
super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt
opus manuum suarum. 17. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia
quæ ego præcipio tibi. Ne formides a facie eorum : nec enim timere te faciam vultum eorum.
18. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum
æream, super omnem terram, regibus Juda, principibus ejus, et sacerdotibus, et populo
terra. 19. Et bellabunt adversum te, et non prævalebunt : quia ego tecum sum, ait Do-
minus, ut liberem te.

4. VERBA JEREMIE. — Titulus libri est, sicut ille
apud *Isaiam*, cap. i, « visio visionis, » g. d. hic liber
continet verba Jeremiæ, puta verba Dei, scilicet

oracula quæ locutus est Deus ad Jeremiam, quæ-
que Jeremias audivit a Deo; unde Septuaginta
vertunt, *verbum Dei quod factum est ad Jeremiam*

(1) Istud præmium est : PRIMO, *biblicum*, notans pri-
mo, auctoris nomen et genus, 1; secundo, libri titulum,
et prophetiæ ac descriptionis tempus, 2, 3.

SECUNDO, *historicum*, enarrans, primo, Dei Jeremiam in
Prophetam antequam natus esset destinantis, vocationem,
4, 5; secundo, Jeremias pueritiam suam obtendentis ex-

Ita S. Hieronymus, Theodoretus et Rabanus. *Secundo*, planius et plenius, q. d. Hæc sunt verba, id est prophetæ, quas a Deo acceptas Jeremias dixit et prolocutus est ad populum. Ita Chaldaeus, Lyranus et Vatablus.

FILIUS HELCIAE. — Clemens Alexandrinus, libro I *Strom.*, S. Hieronymus vel quisquis est auctor *Quest. Hebr.* in lib. I *Paral.*, Paulus Burgensis, Maldonatus et Hebraei putant Helciam hunc Jeremie patrem fuisse summum pontificem, qui, anno 18 Josie (qui erat sextus ab eo tempore quo propheta cepit Jeremias), invenit in arca librum *Deuter.*, IV Reg. XVII, 8. Hic Helcias genuit Azariam, Azarias Saraiam, Saraias Esdram, I *Esdr.* VII, 1; ita ut Jeremias fuerit patruus Esdrae, utpote frater avi ejus, puta Azarie.

Verum, si Helcias fuisset summus pontifex, sane hoc non facisset Scriptura hic; quia hoc facit ad magnam Jeremias tum notitiam, tum dignitatem. *Secundo*, et de sacerdotibus, plane significat eum vulgarem fuisse sacerdotem, non pontificem. *Tertio*, pontifices habitabant Hierosolyma juxta templum, teste Josepho lib. XX *Antiq.* cap. XVIII; non autem Helcias habitabat in Anathoth, unde tempore vicis sue veniebat Hierosolymam, ut sacerdotio fungeretur. Ita Chaldaeus, qui addit eum fuisse unum ex viginti quatuor prepositis templi. Ita et Sanchez in Proemio.

2. QUOD FACTUM EST. — est anastrophe: sic enim hæc ordinanda sunt, « verbum quod factum est. » Particulæ hic explicat titulum libri, scilicet *verba Jeremie*: est ergo hic sensus horum omnium usque ad vers. 4, q. d. Hæc « verba, » id est hæc prophetia, Jeremie sunt, et complectuntur omne verbum quod a Deo factum est ad Jeremiam in Judæa successive per 41 annos, scilicet a 13 Josie, et deinde sub Joakim usque ad mensem quintum anni undecimi Sedecie, quo capta est Jerusalem. Nota: Omittit Joachaz et Joachin, quia hi tantum tres menses regnaverunt. Aliter explicant Lyranus, Hugo, Dionysius, « quod, » id est quia, « factum est verbum, » etc. Sed hoc non fert sermo Latinus; alioqui ex Hebræo verti potest cum Vatablo, *secundum quod, vel quemadmodum factum est verbum Domini ad eum.*

IN TERTIO BEGIMO ANNO REGNI — Josie. Nota: Ab hoc anno cepit propheta Jeremias; quia eodem anno videtur eversa fuisse Ninive a Cyaxare rege

conationem et deprecantis; minus sibi oblatum, cui se imparem sentiat, 6; *tertio*, Dei excoitationem dissolvens responsum, protectionem sponteque promissionem, Prophetam initiatis syzabelum, et minus explicantis mandatum, 7-10.

Tertio, prophetico, primo, proponens visionem tum virge vigilantis, ad vigilem Dei curam in promissionibus et minus suis implendis significandam, 11, 12; tum ollæ eversæ ad excidium corruptissimo populo Judaico a Chaldeis imminentis significandam, 13, 14; *secundo*, exponens postmodum rationem argumentum et causam, 15, 16; *tertio*, repetens commendationem numeris obediendi, et promissionem auxilii prestandi, 17-19.

Medorum et a Nabuchodonosore seniore, qui fuit pater Nabuchodonosoris junioris sive Magni, eversoris Hierosolymæ; nam non post, sed ante Jerusalem, eversam fuisse Ninivem sub Josia diserte docet S. Hieronymus, Prefat. in *Jonam*, et Eusebius in *Chronico*, idemque colligitur ex Josepho, libro IX *Antiq.* cap. XI, ubi a tempore Joathan regis Juda, sub quo ipse ait Nahum prædixisse interitum Ninive, usque ad ejusdem eversionem effluxisse scribit annos 115. Atqui 13 annus Josie est 115, ab anno ultimo regni Joathan; quare hoc anno 13 Josie videtur eversa Ninive. Audi S. Hieronymum plures testes citantem: « Et revera, inquit, quantum ad Historias tam Hebræas quam Græcæ pertinet, et maxime Herodotum; legimus Ninivem regnantem apud Hebræos Josia et Assyrgo rege Medorum fuisse subversam. » Constat autem eam subversam a Chaldaeis, adjuvantibus Medis, puta a Nabuchodonosore seniore, qui hoc anno 13 Josie regnare cepit. Idem confirmat Tobias cap. ult. vers. 6, juncto cum vers. 10 et seq., ubi dicitur Tobiam juniorem antequam moreretur, audivisse perditionem Ninive, quam captivavit Nabuchodonosor, et Assuerus sive Cyaxares, ut habent Septuaginta; Tobias enim mortuus est anno ætatis 99, et puer sex vel septem annorum cum patre in Assyriam abductus est, anno 6 Ezechie; demum hos 7 annos a 99, habebis 92, quot sunt a 6 Ezechie ad 13 Josie, quo fit ut Tobias videatur mortuus esse hoc anno 13 Josie, paulo post eversionem Ninive. Jeremias ergo, quia hoc anno 13 Josie vidit monarchiam et sceptrum a Ninive et Assyriis transferri in Babylonios, hinc vidit eodem anno virgam eorum vigilantem, incubantemque Judææ, et aliis Gentibus: hinc omnibus inclamat: Consultite vobis; ecce enim « ascendit leo de cubili suo, predo Gentium se levavit; egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem, » cap. IV, vers. 7. Ita docent recentiores quidam exacti chronologi. Verum *Nahum II, 2*, ostendi Ninivem eversam esse 27 annis post mortem Josie, nimirum anno 24 Nabuchodonosoris junioris sive Magni. Probabilior ergo causa, cur anno 13 Josie ceperit propheta Jeremias, est, quod sub hunc annum ceperit regnare Cyaxares in Media, et Nabuchodonosor senior in Babylonia, cujus filius Nabuchodonosor junior postea conjunctis copiis cum Cyaxare Ninivem evertit, et monarchiam ab Assyriis ad Babylonios transtulit, ac consequenter Judæos aliasque omnes gentes armis sibi subjugavit. Hic enim est virga vigilans, quam anno 13 Josie vidit Jeremias. Adde: Probabile est quod Cyaxares cum Nabuchodonosore seniore ceperit obsidere Ninivem sub annum 13 Josie, sed coactus est solvere obsidionem ob incursionem Scytharum; deinde eam resumpsit cum Nabuchodonosore juniore sub annum quintum ab excidio Hierosolymæ, tuncque eam expugnavit, de quo plura *Nahum* cap. II, vers. 2.

3. USQUE AD TRANSMIGRATIONEM. — Prophetavit etiam post transmigrationem, in Ægypto, ut patet cap. XLV et seq. Verum plures et potiores ejus prophætiæ sunt de gentis sue transmigracione et excidio, ideoque illi prævia. Hinc eis hunc titulum præfixit, presertim quia urbe et gente ecclisibus, rebusque plane deploratis, putabat Jeremias se amplius non prophetaturum, utpote qui prophætiæ suæ videret jam finem et exitum. Sed secus accidit: prophetavit enim postmodum in Ægypto, illæque prophætiæ prioribus, quibus hunc titulum jam præfixerat, addite sunt. Hinc factum est ut titulus hic jam ante operi præfixus manserit. Ita Sanchez.

4. ET FACTUM EST. — q. d. Fieri autem cepit ad me verbum Domini. Crepit Dominus ad me loqui, anno 13 Josie, dicens: « Priusquam te formarem in utero novi te. » Et enim factum est, hic significat actum inchoatum, cum vers. 3, significet actum consummatum. Rursum et et capitul pro autem.

5. PRIUSQUAM TE FORMAREM. — Tertullianus, lib. De Anima, cap. XXVI, legit, priusquam te fingerem, scilicet quasi fingulus, ut ex luto fixi Adamam; hoc enim significat Hebræum *יצטר* *iatser*.

NOVI TE. — notitia approbationis, qua præscivi et prædestinavi te formare, id est creare hominem, atque efflere mei verbi ministrum et prophetam; cognoscere enim, scire aut præscire, pro prædestinare aliquando ponitur, ut *Rom. XI, 2*: « Non repulisti Deus plebem suam quam præscivi. » Ita S. Chrysostomus, hom. De Jeremia, tom. I, Origenes et Chaldaeus. Conset Maldonatus idem esse hæc tria, « novi te, sanctificavi te, Prophetam in Gentibus dedi te. » Verum hæc distinguenda esse mox patebit.

Tropologicæ, nota hic magnos Sanctos a puero designari et destinari ad magna, idque sæpe per mira presagia. Admiranda est S. Eucherii Aurelianensis historia. Noctæ quadam illius genitrix, cum ab ecclesia, expletis nocturnis hymnis, domum redisset, proprium ingressa cubiculum, quieti se dedit; viditque in somnis toro suo virum adstantem miri candoris vestibus indutum, capitis veneranda canitie splendidum, oculis instar gemmarum coruscantibus terribilem, sibi que dicens: « Ave, Deo dilecta, benedictum in utero tuo ferens puerum, olim in hac urbe a Deo electum futurum Antistitem. » Cui venerabilis matrona: « Obsecro te, inquit, ut benedictionem tuo ore mihi largiaris, priusquam a me discedas. Interea enim vultum tuum veluti angelicum. » At illi Angelus: « Recte quidem cernis; ego enim angelus Dei sum, missus ab eo, ut benedicam proli, que est in utero tuo. Et quia admodum ambiguitatem non opposuisti, sed a Deo missum me credidisti, jam benedicam tibi, et semini tuo ex te nascituro. » At illa expergefacta immensas SS. Trinitatis referebat gratias, atque marito suo tanta revelationis gaudia per ordinem explicavit. Ille vero hæc audiens, timore et gaudio perfusus,

in gratiarum actione permanens, rei expectabat eventum. Natum puerum baptizavit, et de sacra unda suscepit Ausbertus Augustodunensis Episcopus. Ita habet *Vita S. Eucherii*, 20 februarii.

Anno Domini 989, ut ex *Vita S. Stephani* refert Baronius, Geisa primus Hungarorum dux baptizatus, cum suos Hungaros ad fidem Christi traducere, ibique episcopatus fundare cogitaret, apparuit illi angelus dicens, ei nasciturum filium qui hoc perageret. Uxori quoque ejus, cum partu vicina esset, apparuit B. Levita et promartyr Stephanus, Leviticus habitus insignibus ornatus, ita eum compellans: « Confide, mulier, in Domino, a certa esto te filium parituram, cui primo hujus gentis et regnum et corona debetur. Tu vero illi nomen imponas meum. » Cum autem femina non sine admiratione seiscitaretur ab eo quoniam esset, aut quomodo vocaretur? sic respondit: « Ego sum Stephanus promartyr, qui primus pro Christi nomine martyrium obivi. » Hic dicitis disparuit. Nascitur itaque (ut predictum erat) filius principi, notus Domino, secundum Prophetam, priusquam in utero conciperetur, et per Stephanum promartyrem a Domino appellatus, antequam natus. Eum vero beatus et præ dilectus Episcopus Adalbertus baptizavit, et nomen Stephani ei impositum est.

Cum B. Eligius (ut habet B. Audoenus Rothomagensis Episcopus in *Vita S. Eligii*, apud Surium 4 decembris), Noviomensis Episcopus matris adhuc alvo esset inclusus, vidit genitrix ejus visionem miram. Videbat quasi æqualem valde pulchram, supra eam voltantem stratum, ac se tertio inclamantem, sibi que nescio quid pollicentem. Cumque ex reciproca voce aviglasset, perterrita nimis, cepit mirari quemnam esset hæc visio. Interea venit tempus parientis, et præ magnitudine doloris cepit mater periclitari. Vocaverunt autem quemdam religiosum presbyterum, boni testimonii virum, ut pro eadem oraret. Qui cum venisset ad eam, quasi propheticum mox usurpans verbum, ait ad illam: « Noli, inquit, mater, timere, quoniam benedictum partum tibi Dominus dignabitur largiri. Erit enim vir sanctus, ac de gente sua electus, vocabiturque magnus in Ecclesia Christi sacerdos. »

Mater Eneæ Sylvii matrona nobilis, cui Victoria nomen erat, cum proxima esset partu, ir somnis sibi visa est puerum se parere miram æ capite gestantem; que, ut prone semper in peior mentes hominum sunt, verita est ut somnum illud pueri et familie ignominiam perleteret; neque prius potuit hujusmodi suspicione levati, quam postquam intellexit, filium suum Episcopum Tergestinum designatum. Quo nuntio, omni proruss metu liberata, immortalis Deo gratias egit. Is postea fuit Pontifex Maximus, quem Pii II appellatione nostra vidit ætas, inquit Aventinus in *Vita Pii II*.

Audi Marcellinum presbyterum in *Vita S. Suse-*

berti Episcopi Werdensis, cap. 1: « Adveniente hora, qua benedictus puer Swibertus a clarissima genitrice nasceretur, subito totam cameram, in qua felix Bertha pareret, fulgor nimis replevit, stupentibus et mirantibus cunctis, mansitque in reverberatis radiis protensus, donec peperit filium suum; quo nato, paulatim claritas recessit. Matrona vero illis eum obstetricibus congregatis gloriificans Deum, ubique promulgavit magna claritatis pie Comitisse. »

Tempore Ethelredi, regis Merciorum, nobilis quidam regali progenie ortus, ex uxore sua nomine Tecta S. Guthlacum servum Dei genuit. Ea vero hora, qua Dominus eum segregavit ex utero matris, celesti prognostico est designatus: manus enim quasi hominis, rubri nitoris, ocellus missa, et ad ostium domus extensa, ineffabili fulgore consurgere visa est. Que signaculo crucis ostium munies, felici praescuravit auspicio, quod ille ad ortum procederet, qui constanti perseverantia Christi crucem in suo corpore circumferret. Hominum autem multitudo novitate miraculi stupefacta accurrens, inaudite visionis profugium, magnam divina dispensationis fore mysterium asserbat. Cumque stupore magno, secundum varios animi motus, opinionibus ambiguis fluctarent, una obstetricum, de domo egrediens, infantem jam natum proclamavit. Natus baptizator, et Guthlacum vocatur, quod sonat, Belli donum, vel bonum donum, juxta idioma Anglorum. A Deo enim donatus est parentibus, ut contra oppressores eorum bella gereret, ac de illis cum victoria titulos triumphales reportaret, inquit auctor V. G.

S. Bernardi mater gravida visa est sibi videre se gestare utero catulum latrantem; et S. Domitici mater vidit se gestare catulum, facem accensam ore gestantem.

Referi Rodericus, Toletanus et Vasæus in Chron. anno Domini 860, quod mortuo Enechone Arista Navarre rego, regnavit Garsias ejus filius, vir non minus integritate vite, quam armis prestans, qui uxorem ducit Urracam, feminam primariam; cum qua jam gravida ac partu vicina, dum incautus per montes iter faceret, inopinato hostium Arabum superventium insultu oppressus, fortiter per fide dimicans, interit. Accidit vero ut, digressis Barbaris, nobilis quidam, cui Guevarra nomen fuisse affirmat, qui a tempore Enechonis Ariste adhererat regi Garsie, ad eum locum forte accederet, et infantem per vulnus matrum extendentem, et velut elutentem conspiceretur. Miserratus utriusque vicium, caso matris utero, eduxit infantem, ac domi suæ diligenter educavit. Quod non sine testibus factum est, ut, quando res ipsa posceret, facte fides constaret. Qui transactis infantie et pueritie annis, cum ad adolescentiam pervenisset, matrem indole, et indolem strenuis et eribus superabat, et successit in regnum regi Garsie æra 218.

E contrario, anno Domini 1051, ex Lamerto

Seafæo narrat Baronius, quod eo anno Henricus Imperator auctus sit filio, eidemque nomen Henrici imposuerit, sed plane magno Ecclesie damno hunc genitum prævidit per visum, quo ipsum gestabat in utero Agnes Augusta: vidit enim se parere draconem virulentum. Quod ipsum, eadem sepe testata, scribitur ab Auctore Vitæ S. Mathildis, qui sub idem tempus vixit. At quam ieta vera fuerit, ipsa declarant evenia.

SANCTIFICAVIT. — selegi te mihi ex hominibus, præordinavi te, deputavi, preparavi te muneri prophético, quod sacrum est et sanctum, idque cum adhuc esses in matris utero, imo ab æterno. Ita Chaldaus et Hieronymus, in cap. 1 ad Galat. Abulensis, *Quæst.* XVII in cap. xiii *Judicium*, Theodorus a Castro et Sanchez.

Addunt aliqui: « Sanctificavi te, » id est ad rem magnam et eximiam selegi te. Sanctum enim, inquit, subinde significat magnam quid et eximium; quia sanctitas in Deo et creaturis, est dos magna et eximia. Est catachresis. Sic enim B. Virgo: « Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum, » id est magnam, augustam, sacrum, « nomen ejus. »

Secundo. S. Augustinus, *epist.* 37: « Sanctificavi, » inquit, id est præordinavi te sanctificare, Augustinum sequuntur Jansenius in *Concordia Evangel.* cap. II, et Salmeronius, tom. II, *tract.* 34. Sic Joan. cap. xi, 52, dieuntur filii Dei, qui adhuc erant infideles.

Tertio et optime: « Antequam exires de vulva, » id est in ipsa matris vulva te jam conceptum, sed necdum natum, « sanctificavi, » quia uti Joanni Baptistæ, ita et tibi, o Jeremia! in utero remis peccatum originale, et infudi gratiam sanctificantem, qua simul te constituit et consecravit in S. Prophetam; unde hoc explicans subdit: « Prophetam in gentibus dedi te; » utrumque enim significat vox sanctificare, scilicet primo, a communi et profano segregare, Deique ministerio deputare et consecrare. Sic sanctificantur sacerdotes, prophete et reges, quasi Dei providentie et justitie sacre administri. **Secundo,** a peccato segregare, ut pure et sancte Deo serviat quisque in suo gradu et vocatione, ut hic Jeremias in utero vocatur et sanctificatur, ut sit Propheta. Utramque significationem complectitur Macrobius, lib. III *Saturn.* III, cum ait: « Sanctum est, vel idem quod sacrum aut religiosum, vel quod incorruptum et culpa nescium. » Vide D. Thomam in IV, dist. I, *Quæst.* I, art. 5; *Quæst.* I, ad I, et III part. *Quæst.* XI, art. 1, ad 2. hæc expositio probatur primo, quia hoc proprie significat vox « sanctificavi, » et, « antequam exires de vulva, » id est in ipsa vulva. **Secundo,** quia alia est phrasus qua dicit: « Priusquam te formarem in utero, novi te, » significans, ab æterno præcogniti, amavi, præordinavi te ad sanctitatem et munus propheticum; alia est hæc, cum dicit: « Antequam exires de vulva, » id est in vulva,

« sanctificavi te. » Hæc enim significat executionem et effectum cognitionis et prædestinationis divine, q. d. In vulva reipsa propositum meum æternum exsecutus sum, infundendo tibi jam concepto gratiam et sanctitatem, ad quam ab æterno te cognovi et prædestinavi, ut scilicet dignus et selectus mihi sis Propheta, sanctitatem eximiam in pessimis Judæos et Gentes spirando et afflando; sicut ex tunc, id est ex vulva, Prophetam in Gentibus te dedit, id est constituit. Sanctitas enim eximia est optima preparatio ad predicandum, infidelibus præsertim et rebellibus, quales erant hi Judæi; sine qua doctrina, eloquentia aliaque dona parum valissent, et etiamnum parum valent. **Tertio,** quia *Ecclesiastici* cap. XI, 9, dicitur Jeremias « a ventre matris consecratus propheta. » Quomodo consecratus? non per prophetiam, ut patet, sed per gratiam sanctificantis infusionem, qua simul constituatur propheta, Deo specialiter ita ordinante. Illa enim verba Ecclesiastici hinc Dei ad Jeremiam, sunt antiphrasa. **Quarto,** quia hoc speciale privilegium ex hoc loco tribuitur Jeremie S. Athanasius, S. Hieronymus, S. Leo, S. Nazianzenus, Origenes, Ambrosius, Petrus Damianus, S. Thomas, III part. *Quæst.* XXVII, art. 6, ubi ad I addit: « Sanctificatus in utero creditur præstitum esse, et de cætero mortaliter non peccavit, divina eorum gratia prolegente. » Idem docent S. Bernardus et communiter Patres et Scholastici, quos citant et sequuntur Franciscus Suarez, III part. *Quæst.* XXVII, art. 2, disp. 3, sect. 1, et Sebastianus Baraducius in *Luc.* cap. 1, 44. Videturque hic communis Doctorum et fidelium sensus, ita ut de eo jam dubitare non liceat, ait Antonius Fernandus, *Visionis* 41. Ratio est, quia præ aliis Prophetis, Jeremias unus delectus est, qui sua sanctitate urbem et Ecclesiam labantem sustineret, in summa rerum omnium confusione et vasitate; unde ab utero gratiam, constantiam et virtutes alias ad tantum prophetie munus necessarias accepit speciali privilegio, et ad majorem auctoritatem et apud populum conciliandam. Quare minus probabiliter S. Iudephonus, lib. *De Perpet. virg.* B. Maria, ex eo quod Jeremias, cap. xx, 14, dicitur in qua natus est, vocat maledictam, colligit eum in matris utero non fuisse a peccato originali purgatum, quod et sentit Abulensis in cap. xiii *Judic.* *Quæst.* XVI.

Simile quippiam de Asella virgine innuit S. Hieronymus, *epist.* 15 ad Marcellam: « Præternatulo, » id est, quod in matris utero benedictus ei, antequam nascatur; quod in phiala niteus vitæ, et æoni speculo purioris, patri virgo traditur per pietatem; quod adhuc infantia involuta panis, 16 sex annuum decimum ætatis excedens honore turba bestiditudo consecratur. Sit gratia omne, quod ante laborem fuit, licet Deus presens futurorum et Jeremiam sanctificet in utero, et Joannem in utero matris faciat exultare, et Paulum

ante constitutionem mundi separet in Evangelium Filii sui. » Sic Mosen sanctificatum fuisse in utero matris censuit S. Ephrem in orat. *De transig. Christi*; et Jacob patriarcham, qui collisus in utero supplantavit Esau, tunc fuisse justificatum censuit S. Ambrosius, lib. IV *De Virg.* cap. IV. Idem, de Samsons, S. Joseph, Jacobo fratre Domini, et aliis censuerunt nonnulli, sed sine fundamentum.

Moraliter, nota hic ordinem, quem Deus servat in idoneis Ecclesie ministris sibi cooptandis, mirum ut ante omnia gratia sua eos imbuat, eosque sibimicos et familiares efficiat. Idcirco enim, uti advertit S. Augustinus, Doctor Gentium, scriptum describens, *Rom.* cap. 1, 3, ait: « Per quem accepimus gratiam et apostolatam, » gratia prima dedit, apostolatam secundas. « Sic enim tuba Evangelica (ait Nazianzenus in orat. *De quæssata Zazymorum*) aptam reddidit harmoniam ab interiori homine optime secundum Deum composito, convenienter emisso Spiritu Sancto. » Idcirco et Saulis prophetionem in proverbium irrisorium abisse ait, quoniam organum parvum ac dissolutum, decorem et harmoniam edere nequit. Merito ergo Deus hic antequam pronuntiaret de Jeremia illud: « Et Prophetam in Gentibus dedi te; » præmisit: « Priusquam te formarem in utero, novi te. » Aptæ autem, non predicatorem, sed prophetam dixit; quia ut propheta sine spiritu prophetia prophete nequit, ita nec prædicator prædicare potest sine spiritu et gratia predicandi. Quare S. Chrysostomus, homil. 19 in *Matth.* dans causam, quare doctores christiani vocentur Prophete, quia ut Prophece, inquit, olimangebant, ita doctores christianos ungi prius oportet unctione gratiæ.

Nota prophetiam non esse habitum permanentem, nec actu datum fuisse Jeremie in utero, sed tantum per specialem primo Dei ad hoc deputacionem; et secundo, sanctificationem ad hoc ordinatam; ac tertio, per Dei auxilium et inspirationem Jeremie preparatam, ut tempore oportuno prophetaret; hæc enim Jeremie in utero non data, sed destinata tantum et preparata sunt a Deo.

ET PROPHETAM IN GENTIBUS DEDI TE. — **Primo,** Origenes, Cyprianus, lib. I *Contra Judæos*, cap. xxi; Gregorius Nyssenus, lib. *Contra Judæos*; Ambrosius, in vers. 3 *Psalm.* XLII, hæc intelligunt de Christo, qui gentes vocavit ad se. Sed hic sensus allegoricus est, non litteralis.

Secundo, Victorinus Martyr in *Apocal.* cap. xi, putat Jeremiam cum Elia venturum contra Antichristum, ut Gentibus prædicet; nam dum vive ret, tantum Judæis prædicavit. Unde et mortem ejus taceri in Scriptura, quasi vivat in paradiso. Hinc et *Matth.* xvi, 14, quidam putabant Christum esse Jeremiam; et Josephus filius Hieron. lib. I *Hist. Judaica*, cap. xvii: Jeremias, ait, cum arcum abscondisset, dixit: « Non sciet homo, neque es-

gnosceat locus, donec venero ego, et Elias propheta, tunc resiliemus arcem in locum suum in sancta sanctorum. » Sed communis Patrum traditio est, solum Henoch cum Elia venturum, uti dicitur *Ecclesi.* cap. XLV, 16, et cap. XLVIII, 10.

Respondeo ergo: « Prophetam dedi te in Gentibus, » id est Gentibus vel ad Gentes. Ita Pagninus, vel, ut Hugo et Vatablus, contra Gentes. Jeremias enim licet inter Judaeos ageret, tamen de Aegyptiis, Babiloniis, aliisque Gentibus etiam prophetat, eisque exodium intendat, ut patet cap. XXV et cap. XXXIV; itaque se explicat Jeremias hic vers. 10. Ita S. Hieronymus, Theodoretus et Origenes. Addit Maldonatus, « in Gentibus, » inquit, id est ut predicat Chaldaeorum aliarumque Gentium viciniam contra Judaeos, uti explicatur vers. 15: « Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, etc., super universas urbes Juda. » Denique Jeremias reipsa prophetavit « in Gentibus, » quando in Taphnis Aegyptiis praedixit, quod vasti ³ essent a Chaldaeis, ut patet cap. XLV, vers. 1 et seq.

6. ET DIXI, A, A, A. — Vigias in *Apoc.* IV, sect. 7, num. 4, SS. Trinitatis mysterium hic innuit. Ter enim, inquit, dixit A, quae balbutiens et infantis adhuc pueri vox est, propter tres personarum divinas; ut indicaret se computatione ejus mysterii infantem esse et nescientem adhuc articulate loqui. Loquebatur enim cum eo SS. Trinitas: Pater dicens: « Novi te, » Filius dicens: « Sanctificavi te; » Spiritus Sanctus dicens: « Prophetam dedi te. » Verum hic sensus, uti symboliens est, ita subtilior est, quam solidior; non enim agitur hic de Trinitatis mysterio, nec ad illud promulgandum mittebatur Jeremias, deinde pro a, a, a, in Hebraeo unica est vox, ut jam dicam.

A, A, A. — Hebraeorum אהא una vox est et interjectio, noster interpretis videtur cuique consonanti (sunt enim tres) subiecit vocalem sic, אהא a ha ha. Aha autem Hebraeis est interjectio admirantis et dolentis, ut cum quis pusillanimitas, onus impositum quasi viribus suis impar, gemens, dolens et stupens excutere nititur, sicut facit hic Jeremias. Quare quod S. Thomas, vel potius Thomas Anglicus, per trinam A, A, A, putat notari tres defectus, qui Jeremiam ineptum reddebant ad prophetandum, scilicet defectum aetatis, scientiae et eloquentiae, subtilius est quam solidus. De voce aha plura dicam Joelis I, 13. Septuaginta pro aha legerunt אהא esse; vertunt enim: ο εν δειμονα, Κηρα, qui es Dominator, Domine. To enim qui es, est nomen Dei, Exodi III, 14.

NESCO LOQUI (id est vaticinari, inquit Chaldaeus), quia puer ego sum, — q. d. Prae puertitia nescio loqui res tantas, et praeter timore puerili non audeo apud viros et principes. Unde prioris ejus excusationi respondet Deus, vers. 7: « Ad omnia quae mittam te, ibis et, etc. loqueris, » id est ire et loqui poteris. Posteriori vers. 8: « Ne timeas,

etc., quia tecum ego sum. » Deus enim animos aequo ac verba qualibet suppeditat: « Sufficiens enim nostra ex Deo est, » II *Corinth.* cap. III, 5, q. d. Ne timeas tuam infantiam, ego te faciam virum idoneum, facendum et audentem. Videtur ergo Jeremias, abut a Castro et Antonius Fernandus, *Visioni* 14, tunc cum cepit prophetare, fuisse 14 aut 15 annorum (!); talis enim est puer. Dixerat Jeremias illud Sapientis: « Puer, facit et audi. Sicut enim rosa est purpura veris; sic silentium ruborque verecundia sunt purpura adolescentiae. »

Nota: Deus elegit pueros, Danielel et Jeremiam ad prophetandum, ut certo scirent homines Deum esse, qui tam grandia per pueros loqueretur.

Tropologiae, quomodo detractori vel suscipi debent munus predicationis, vide apud S. Gregorium, part. I *Pastor.* cap. VII.

Rursus discant hic electi aut destinati a Deo magna, agnoscere suam ruditatem et infantiam, discant se omnibus etiam pueris proponere. It fecit S. Bernardus, qui, ut habet auctor *Vite*, lib. II, cap. IV: « Superbiae fuit intensissimus hostis, cum enim facta ejus et verba confirmarentur miraculis, nunquam excessit, nunquam supra se in mirabilibus ambulavit; sed de se semper humiliter sentiens, venerabilium operum non se auctorem credidit, sed ministrum; cum esset omnium iudicio summus, suo sibi iudicio constitit infimus: soli Deo quicquid fecit ascripsit; imo se nihil boni aut velle aut posse, nisi inspirante et operante Deo, et sensit et dixit. » Idem, capite VI, eundem suos hoc docuisse tradit: « Judicari ab humano die non multum crevisti; neque vestra propria, neque aliena iudicia approbantes, sub timore Dei sic state, ut nec vos quempiam iudicantes, aliquando extollamini, nec aliorum curantes iudicia excidatis in nugas, singula vero prosequentes, vos servos inutilis reputeis. » Haec de causa ipse singularitatem et admirationem fugiebat, ideoque ciliicum quod occulte gestaverat, cognitum deposuit. Sermo vero 37 in *Cantic.* sic ait: « Noli te, homo, comparare majoribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli uni. Quod scis enim, o homo! si unus ille, quem forte omnium vilissimum atque miserimum, et tanquam omnium sceleratissimum reputas, melior sit, mutatione dextere Exceh⁴ futurus in se quidem sit, in Deo vero (in Dei predestinatione) jam sit? hinc jussit Dominus te recumbere non penultimum, sed novissimo loco, ut non tantum nemini te preponas, sed nec comparare praesumas. »

Porro id maxime locum habet in predicatore, cuius munus est difficillimum: « Quale, inquit

(4) Vel viginti circiter annorum, ejus igitur aetatis, et experientiam nondum habuerit, cum regibus, principibus et quibusvis hominibus agendi. (Rossmuller.)

Moraliter, ut quis crederet a Deo, humiliter se habere potest.

Angelicis delictis Jeremias abluens quatuor.

Nazianzenus in *Apologetico*, est multarum filium instrumentum musicum, pluribus simul pulsibus ad harmoniam percutere. Quis enim tot voluntas, quot sunt auditores, concinnabit apte, ad reddendam Deo convenientem harmoniam? Difficillius est quod subdit: « Concionatores epifices esse superio mundo, » qui videlicet homines eo dignos, sua concionandi vi effingere debeant. Saene haec homines divinos requirant. Hoc est quod ait *Psalm.* *Psal.* LXVII, 12: « Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa. » Ab ore enim Dei procedunt verba spirantia divinitatem.

8. NE TIMEAS A FACIE EOREM, — ne timeas eos ad quos scilicet mittam te; dices enim: « Dominus mihi adjutor: non timebo quid faciat mihi homo, » *Psal.* CXVII, vers. 6. Faciis memini, quia pueri et simplices maxime vereri et revereri solent vultus virorum nobilitum et potentium; majestas enim hominis, aequae ac ira et indignatio, maxime apparet in vultu.

9. ET MISIT (EXTENDIT) DOMINUS MANUM SUAM. — Nota cum S. Hieronymo et Rabano, Deum misisse angelum, qui in corpore assumpto manu tangeret os Jeremias, et diceret: « Ecce, dedi verba mea in ore tuo, » idque primo, ut eum hoc tactu quasi consecraret Prophetam, et os aperiret ad prophetandum. Secundo, ut confidentiam et animum daret, Dominum cum eo fore, et verba ejus directurum: sic ad *Isaiam*, cap. VI, mittitur Seraphim. Tertio, ut sciret Jeremias ea quae predicaturum erat, non sua, sed Dei esse verba in os suum immissa. Quarto, ut tactum et plagas manus humanae non formidaret, inquit S. Hieronymus et Origenes, nulla enim a Judaeis passurus erat. Unde hoc tactu angelico praemuniter et corroboratur (1).

Ecce. — Hebraice פנה פניו, id est vide, vel attende; animum scilicet, ad ea quae dicturus sum applica.

10. CONSTITUTI TE HOMINE (et ex nunc Prophetam te constituo) (ponitur praeteritum pro presenti) SUPER GENTES ET SUPER REGNA (tam Judaeorum, quam aliarum circumquaque nationum), UT EVEILLAS. — Id est ut inermis hostibus meis (« quos » in regionibus suis « plantavi, » id est firmiter collocavi, et « edificavi, » id est prole, familia, domibus, urbibus et opibus auxi et stabilivi, ut est cap. XLV, vers. 4, infra) me inde per bella et captivitates Chaldaeorum eos evulsurum, nisi resipuerint, uti factum patet cap. XLV et sequent. Et contra, me edificaturum rursus, et plantaturum eos quos destruxero et evulsuro si praenitent, uti factum patet cap. XLII, vers. 10. Ita S. Hieronymus, Theodoretus, Rabanus, Lyranus, Vatablus, Dionysius Carthusianus et alii.

Nota: Partim hic esse metaphoram ab hortula-

(1) Symbolice fuit haec Prophetae inauguratio. Quem admodum primum arvens de altari attingit os *Isaie*, VI, 7, et Exceh⁴ liber datus est comedendus, II, 8, 9, 10, ita Jeremias os accepit manus divinae. (Rossmuller.)

nis; sicut enim hortulanus plantat et evellit arbores; ita Deus plantat et evellit gentes: partim hebraismum, quo verba realia per mentalia aut verbalia exponuntur. Nam Jeremias reipsa non plantavit nec evulsit gentes: ergo « ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipas, et edifices, et plantes; » idem est quod, ut has gentes evellendas, destruendas, disperdendas et dissipandas; illas edificandas et plantandas esse a Deo, miseris et praedicas. Vide *Can.* XXIX.

Sio tropologiae, ait S. Gregorius, III part. *Pastor.* XXXV, concionatores evellit ex homine regnum superbiae, luxuriae, etc., ut plantet regnum castitatis, humilitatis, etc.; additque prius dicit: « Ut evellas et destruas; deinde, edifices et plantes. Quia, nisi, inquit, perversa destrueret, edificare utiliter recta non posset, quia, nisi ab auditorum suorum cordibus spinam vani amoris evelleret, nimirum frustra in eis sanctae predicationis verba plantaret. » Doctor ergo ut auditores utiliter possit docere bona, debet eos prius dedocere mala. Unde S. Augustinus, lib. IV *De Doctrina Christiana*, doctores Ecclesiasticos vocat rectae fidei satores, et debellatores errorum. Porro: « Facilius est rudi adhuc animae, ac instar cere non dum signatae, veritates imprimere, quam conscriptis jam quasi literis, hoc est pestiferis opinionibus, superducere quas vera sunt, » ait Nazianzenus in *Apologetico*. Ad hoc ergo opus est ingenti zelo, spiritu, conatu et efficacia, ait S. Gregorius loco citato.

11. VIRGAM VIGILANTEM EGO VIDEO. — Ita Aquila et Symmachus. « Vigilantem, » id est minantem, librantem et agitantem se, ac paratam percutere, ait Rupertus. Secundo, Septuaginta vertunt: *Virgam ego video baculum meum;* Theodotion, *ego video virgam amygdalinam,* quae primo inter arbores evigilat, id est sollicita est, ut suos flores emitat; ideo enim amygdalus hebraice dicitur קצו שכבד, id est vigilans, q. d. Ramum amygdali antevertemem alias arbores, et antelucantem in proferendis floribus (2), ego video, hoc est, video flagellum repente occupaturum Judaeos impios, quod multo citius quam putatis, o Judaei! antevertet timorem vestrum. Ita Vatablus, Pagninus, R. Salomon et alii. Unde Syrus vertit, *virgam amygdali video.* Et dicit mihi Dominus: Bene vidisti, quia festino ego super verbo meo ad faciendum illud; et Arabicus, *vidi virgam de arboribus amygdalorum.* Et dicit mihi Dominus: *Quam bene vidisti, o Jeremia!* Inhiat per virgam amygdali, quod, sicut recens est amygdalus in viriditate sua celeriter ante omnes arbores, sic festinabit iudicium meum, id est supplicium meum. Advertit Theodoretus. Sicut nux vel amygdalus amarum habet corticem, sed nucleum suavem; ita disciplina et

Virg. 6. gium, est amygdalinus, cur?

(2) Virga cogitanda est saltem folia, si non flores, vestita, alioqui non vidisset ejuumam arboris esse. (Rossmuller.)

castigatio primo molesta est; sed deinde fructum dat, suavitate morum.

Tertio, Virgas in *Apoal.* cap. xv. Comment. I. sect. 1. proprie *vigilantem* exponit *oculatum*, vel *oculos apertos et vigilantes habentem*. Significat enim Dei providentiam et justitiam, que tota oculata est, nec per errorem supplicium infert, sed maximo iudicio et examine verberat, ut magnitudo poenae magnitudinem culpe non superet, imo nec aequet. Unde

Nota: Hæc virga vigilans significat primo, Dei potentiam et imperium; item vigilantiam ac providentiam. Quocirca *virga Aaronis* amygdalina que floruit, eique pontificatum consignavit, symbolum fuit vigilantie sacerdotalis, ut ex Cyrillo et aliis dixi, Num. xvii, 8. Sic Egyptii pingebant Deum quasi oculum baculo innixum, ut significarent ejus omniscientiam et pervigilem curam, quasi pastorem, tanquam qui omnia videat et negat quasi pastor et rex, cujus insigne est sceptrum vel virga, qua bonos pascit, malos percutit. Ita Cyrillus, lib. IX *Contra Julianum*, post initium. Sic Osirin quasi regem omnia conspicientem Egyptii pingebant tanquam sceptrum, habens in se oculum. Sculptum, aiunt Macrobius, lib. I. cap. xxi. et Plutarchus, lib. *De Iside et Osiride*, ubi addunt Phryges Deum, qui omnia moderatur, pinxisse quasi virgam sole exornatam. Unde et Greci: *Θεὸς ἀπὸ τοῦ βέλους* a videndo nominant: est enim Deus, ait Homerus, *ὄψας*, ἢ *πᾶν ἑσπερὶ καὶ πᾶν ἑσπερῶν*: *Sol qui omnia videt et qui omnia audit*. Et multi veterum, ait Pierius, lib. XXXIII *Hieroglyph.*, Deum figurabant quasi baculum stantem; quia Deus stat immobilis omnia sustinens et firmans, ait Cyrillus supra. Quanta ergo cœcitas est hominum, qui in oculis hujus oculi vindicis lucidissimi, peccare audent! Nam, ut ait Plinius: «Deus lotus est sensus, totus est visus, totus est auditus, totus anime, totus animi, totus sui.» Ita ipse, lib. II *Natur. Histor.* cap. vii. Et Tertullianus, lib. *De Trinitate*, Deum totum oculum dixit, qui totus totum videt: et alibi Dei oculum ait somni expertem, quoniam est ipsa lux, vigilia nimirum ex ipso nature ordine deputata.

Secundo et proprie, hæc virga vigilans significat egerem Dei ultionem; hoc est enim quod explicans hanc virgam Dominus subdit, vers. 12: «Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.» Ita S. Hieronymus et Theodoretus. Unde Chaldaeus clare verit: *Ego video regem Chaldaeorum, festinantem ad malefaciendum et gerentium Judæos et alias gentes*. Hinc rursum ex Hebreo cum nonnullis verbi potest: *Ego video virgam vigilantem, scilicet Dei*. Sic Athia dicebat se esse flagellum Dei, et de rege Assyriorum ait Dominus, *Isaia* I, 5: «Vas Assur, virga furoris mei et baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.» Sic *Ezechiel*, cap. vii, vers. 10: «Ecce, inquit, dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit

superbia, » etc. Hæc ergo visione virge amygdalinæ et vigilantis, significavit Deus Jeremie, se cito acceleraturam poenas et captivitatem Babylonicam, quam Judæis comminatus fuerat. Nam anno abhinc vigesimo tertio, puta anno tertio Joakim, Nabuchodonosor cepit Joakim et Dabielem aliosque abduxit: anno vero abhinc quadragesimo, Jerusalem vastavit, et templum concremavit. Hæc ergo virga vigilans ostensa Jeremie, fuit similis ostento vel portento comete, qui speciei virge aut gladii apparet, pestem, bellum et vastitatem, quasi index ire Dei portendit hominibus.

Simili modo magnus ille Simeon Stylites vidit virgam portendentem orbi famem et pestem. Audi Theodoretum, oculatum testem, in *Historia Patrum*, cap. xxvi: «Siccitatem et magnam illius anni sterilitatem, et eam que consecuta est simul famem et pestem duobus annis ante prædixit, dicens se prævidisse virgam que infligitur hominibus, et flagella que per eam intentantur.» Et paulo post: «Aliquando, inquit, vi vise sunt duæ virge, que ferebantur quidem de caelis, in terram autem Orientalem cedebant et Occidentalem. Hanc autem Persicæ et Scythiæ gentis in Imperium Romanum insurrectionem significavit vir divinus, et his qui aderant effatus est visionem, multisque lacrymis et precibus assiduis repressit plagas, quarum intentabantur minæ in orbem terræ. Gens certe Persarum jam armata, et parata ad Romanos invadendos, eis divina adversante voluntate, acepto est retardata, et intrinsece in malis propriis occupata.» Utinam similes haberemus Simeones, qui virgas Dei cohiberent, aut discerent!

Moraliter, discant hic peccatores Deum, Deique vindictam ad peccata exorbare et vigilare, ut evitatio plectat et puniat. Ita Baltasar sacrilegus et temulentus mox vidit manum scribentem in pariete: *Mene, thecel, phares*, que eadem nocte ipsi et regno exitium attulit, *Daniel*, cap. v: Ita «vigil et sanctus de celo descendit, clamavit fortiter, et sic ait: Succidite arborem, » id est Nabuchodonosorem superbum regno ad bestias eiecit, *Daniel*, iv, 10 et 14. Ita ad Cami parriicidium vigilavit Deus, dicens: «Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra: nunc igitur maledictus eris super terram, vagus et profugus, » etc.; idque ante illi prædixerat Deus: «Si bene inquit, egeris, recipies; sin autem male, statim in foribus peccatum (poena peccati) aderit, » *Genesis*, iv, 7, 10 et 11. Vide ibi dicta.

Idem enserunt et experti sunt Gentiles. Ita Melitenses, videntes viperam invadere manum S. Pauli, dicebant: «Uti que homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere, » *Acto*, xxvii, 4. Ita Calippus eodem pugione, quo Dionem sub amici specie interfecit, a sociis suis necatus est. Ita cum Mitus Argivus in seditione esset interemptus, ærea statua in foro, cum ederentur spectacula, incidit in percussorem illius,

enimque occidit. Ita Bessus cum patrem necasset, diuque id seculum clam fuisset, tandem in hospitio quodam conatus, nidum quemdam hirundinum hæta dejecit pullosque occidit; cumque ii qui aderant rogarent cur id fecisset? «Non, inquit, auditis hirundines falso de me vociferari et festari, me patris mei esse interfectorem?» Mirati qui intererant, hunc sermonem ad regem detulerunt, reque certis indicio comperta, poenas luit Bessus. Refert hæc Plutarchus, lib. *De Sera Nummis vindicta*. Peccatum ergo poenam suam secum trahit, eique colligatum est, et sicut carnifex reum fune ligatum tenet, ducitque ad supplicium; ita Dei vindicta peccatorum ad poenam perurget et pertrahit. Porro hæc virga vigilans peccatores terendo excitat, et a somno peccatorum evigilare facit, juxta illud: «Evigilate, justi, et nolite peccare, » *I Cor.* xv, 34. Et: «Surge qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus, » *Ephes.* v, 14. Unde aliqui pro *virgam vigilantem* vertunt, *virgam vigilare facientem*, ut cal ponatur pro *hiphil* more Hebræo. Ergo «vita mortalium sit vigilia, » uti monuit Christus: «Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit, » *Matth.* xxvii, 12. Satis enim est in modico labore hic evigilare, quam vigilare in accendis gehennæ, præsertim quia vigilia hæc ducit ad vigilans et perenne in caelis gaudium.

13. *OLLAM SUCCENSAM*, — id est in Jerusalem a Nabuchodonosore per Nabuzardan succensam; vel, ut hebraice est, *sufflatam*: sic enim vocatur Jerusalem, *Ezech.* xi, 7, et cap. xxiv, 3. Ita S. Hieronymus, Theodoretus, Rabanus, Hugo, S. Thomas, Lyranus, Dionysius. Alludit ad sarlagines et ollas reorum et martyrum, quales fuerunt illæ Machabæorum, lib. II, cap. vii, 3, quas et Amos Judæis minatur cap. iv, 2. Talis fuit et taurus Phalaridis (1).

Secundo, melius, ut ait Hieronymus Prado, potest olla accipi, ut sit idem quod virga, scilicet Dei pectus, bilem coquens et fervens, ex quo ebulit isto furor et status indignationis Dei, de quo *Ezech.* I, 4. Unde Syrus verit, *ollam dispositam* (constitutam super ignem) ad *coquendum* videri.

Tertio et optime, Chaldaeus, Pagninus et Vatablus, hebreum *נַפְתּוּחַ* *naphuoch*, non quasi participium, ut significet sufflatam, sed quasi nomen, vertunt: Ollam succensam, ferventem, ebullientem ego video, scilicet Nabuchodonosorem cum suo exercitu, ignem furoris eflantem et ebullientem contra Judæos; hæc enim olla venit ex Aquilone, id est, ex Chaldaea, ut Jerusalem aliaque regna combureret et vastaret.

Nota: Olla eandem vindictam significat et confirmat quam virga, sed graviorem. Sic Joseph factus est *primo* vidit per spicas, significari;

(1) Olla tamen effluens Arabibus signa est belli gravissimi magno furore animorumque ira gesti.

secundo, per vacas vidit confirmari et accelerari, *Genesis*, xli, 32.

In olla accensa videtur alludere ad focum et ignem, qui in concha vel olla, ne vento extingueretur, præferebatur regibus Chaldaeorum et Persarum; illi enim ignem quasi Deum colebant; unde reges eorum affectantes honores divinos, ignem sibi præferri curabant, q. d. Adventat ignis prævius, et consequenter ipse Nabuchodonosor, qui quasi ignis in vos, o Judæi, serviet vosque comburet. Ita Sanchez.

Tropologice Origenes, Rupertus et Ambrosius in *Psalm.* xxxviii, sub finem: Prius Deus hic penitentibus exhibet virgam correctionis; quam si nolint, impenitentibus reservat ollam gehennæ, uti Theodoricum regem post mortem in Vulcani ollam projici vidit sanctus ille eremita, apud S. Gregorium, *IV Dialog.* cap. xxx.

Secundo, S. Gregorius, *XVIII Moral.* cap. xi, et lib. *XXXIII*, cap. xl: «Olla, inquit, succensa, est cor humanum carnalibus desideris et anxietatibus æstuans, a diabolo succensum, et fervens per consensum, cum tot undas quasi fervendo proficit, quot nequitas desideriorum ad opera exteriora extendit.»

Et S. Thomas: «Anima, inquit, peccatrix dicitur olla: primo, propter concupiscentiam fervorem, *Job*, xii, 22. Fervescere facit quasi ollam profundum mare; secundo, propter operis carnalitate, *Michæa* iii, 3: Ossa eorum confrangentur et considerent sicut in lebetæ, et quasi carnem in medio ollæ; tertio, propter macule nigritudinem, *Nabum* ii, 10: Facies omnium eorum sicut nigredine ollæ. Porro hæc olla succenditur igne, primo, amoris, *Psalm.* lxxix, 17: Incensa igni, et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt; secundo, ire et contentionis, *Isaia* cap. I, 11: Ecce vos accendentes ignem accincti flammis; tertio, eterne damnationis, *Deut.* xxxii, 22: Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni novissima. » Hucusque D. Thomas.

ET FACIEM REUS A FACIE AQUILONIS, — id est ipsa olla veniebat ab Aquilone, puta a Chaldaea tendebat in Judæam. *Facies* enim Hebræis per synecdochen idem est quod *persona*; hæc enim per faciem dignoscitur: rursum persona per metaphoram sumitur pro re etiam inanimi; hinc enim Hebræi figurato attribunt os, faciem, personam, etc.

Secundo, Maldonatus per *faciem* accipit os ollæ; hoc enim vomens flammam, et Chaldaea veniens, spectabat Judæam. Verum prior sensus simplicior est: pari enim modo *faciem Aquilonis* vocat ipsam Aquilonem, uti explicat vers. sequenti, Chaldaeus explicat quid facies hæc significet, dum verit, et *vestitum exercitus ejus* (Nabuchodonosor) qui ducitur et venit a *facie Aquilonis*.

14. *AD AQUILONEM*, — a Babylone, que licet sit Orientalis, tamen respectu Jerusalem est septentrionalis; qui a quatuor gradibus magis est equi-

noctialis quam Jerusalem. Ita Theodoretus, Dionysius et Vatablus. Vel potius quia Nabuchodonosor primo, Niniven, quae ad Aquilonem erat Chaldaea, hoc 13 anno Josie obsedit et cepit, ubi multi censent; inde Syriam circumiens, et Aquilonares nationes in suum exercitum cogens, per Dan, quae Aquilonaris est respectu Jerusalem, ingressus est Iudeam; sic enim se explicat Jeremias, vers. seq., et cap. iv, 6 et 13. Ita Hugo, Lyranus et a Castro.

Symbolice, Aquilo est frigidus, asper, et lava mundi regio; sine lava, tristitia et diram Dei vindictam significat: Auster vero calidus est, suavis, et dex. ra mundi regio; hinc significat manum Dei benignam, Dei que opem et favorem; unde Deus dedit Iudeis legem in Sina, quae ad Austrum est Iudaea, et hoc est quod dicitur *Ita dicitur* II, 3: «Deus ab Austro venit.» Aquilo ergo symbolum est mortis, mortemque plantis affert; Auster vite. Frigus enim inimicum, et, ut Cardanus ait, diabolus est natura; vita vero in calore consistit: quocirea sol est vita universi. Aquilo ergo significat tempestatem, id est, calamitatem fore maximam. Nullus enim ventus tam vehemens quam Aquilo, nullus tam rapidus, tam frigidus, tam urens; unde *Eccli.* XLIII, 22: «Frigidus, ait, ventus Aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua; super omnem congregationem aquarum requiescit, et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes, et exuret desertum, et exstinguet viride sicut igne.»

PAUDETUR. — spargetur, erumpet; Chaldaeus, ventre incipiet; hebraice est, aperietur, quasi hactenus clausum in antris et thesauris Dei, jam solvetur et emittetur grande malum, grandis clades et calamitas, quam Chaldaei afferent Iudeis, aliisque vicinis gentibus eas subigendo et vastando.

Alludit ad hebraeum *צפון* *tsaphon*, id est Aquilo, q. d. absconditus, a radice *צפן* *tsaphan*, id est abscondit. Fama enim erat, quod propter frigus nulli essent aut rari Hyperbores; aut certe, quod Iudeis incogniti essent Aquilonares populi, nec cum eis haberent commercium, inquit Forerius in *Isaie* cap. XLIX, 12. Hinc mystice S. Augustinus Aquilonem ait esse sedem diaboli et haereticorum, prout hodie eos in Germania, Anglia, Scotia, aliisque Aquilonaribus regionibus grassari constat. Unde *Cantic.* cap. I^o, 16, dicitur: «Surge, Aquilo, et veni; Auster, perla hortum meum, et fluant aromata illius.» Quem locum explicans S. Augustinus, epist. 20 ad Honoratum: «Diabolus, ait, et angeli ejus a luce atque fervore charitatis aversi, et nimis in superbiam invidiamque progressi, velut glaciali duritia torpuerunt, et ideo per figuram tanquam in Aquilone ponuntur.»

Hae enim mystice convenit id quod dicitur Borea et borealis physis scribit Solinus, cap. XX: «Damaia, ait, pars mundi, et a rerum natura

in nubem aeternae caliginis mersa, ipsisque prostratus Aquilonis conceptaculis rigentissima, sola terrarum non novit vices temporum; nec de caelo aliud accipit quam hiemem sempiternam.» Hinc consequenter, ut ibi infigitur poena ubi commissae est culpa, et premium detur ubi floruit virtus; symbolice docent Deum habere duo tribunalia, unum clementiae et felicitatis in Meridie, alterum severitatis et vindictae in Aquilone. De priori dicitur *Cantic.* I: «Ubi pascae, ubi cubos in Meridie?» Hinc volens Deus pie mereri peccato Adae, ambulat leniter ad Meridiam, *Genes.* III, 8. Alterum esse ad Aquilonem patet, quia inde dejectus est Lucifer, qui dixerat: «Sedebo in monte Testamenti, in lateribus Aquilonis,» *Isaie* cap. XIV, 13. Ibi quoque, puta a sinistris (sinistra enim pars mundi est Aquilonaris, dextra Australis) consistentibus reperitur dicit Christus in die iudicii: «Ite, maledicti, in ignem aeternum.»

TERRAE — Iudaea; de ea enim hic agit. Simile est cap. XXV, 9.

15. PONENT UNOQUISQUE SOLIUM SUUM (id est tentorium suum, vel sedem suam) IN ISTORUM PORTARUM (id est ad portas, juxta portas) JERUSALEM, — ut eam obsideant. Ita S. Hieronymus, Rabanus, S. Thomas et alii. Solus Lyranus aliter explicat: sic videlicet, q. d. Pars victoria, Chaldaei ponent solium iudicium de more in porta, ut Iudeos qui sibi resisterunt, iudicent et puniant.

16. LOQUAR JUDICIA MEA CUM EIS. — scilicet Iudeis, id est oburgabo et increpabo per Nabuchodonosorem, Sedeciam et Iudeos quasi ingratos, rebelles, foedifragos et perjuros, addixit Josephus, lib. XL *Antiq.* cap. X, dixisse Nabuchodonosorem Sedeciae: «Magnus Deus odio habens tuam nequitiam, nostro te subjugavit imperio;» idque patet *IV Reg.* XXV, 6, infra, cap. IV, 12, et cap. XII, 1.

Secundo, S. Hieronymus, Rabanus, Hugo et Maldonatus: «Loquar, inquit, iudicia,» id est reipae eis ostendam me iustus de causis, scilicet ob scelera eorum, penas de ipsis sumere.

Tertio, S. Thomas, Lyranus et Dionysius: «Loquar,» id est decernam, et mandato meo infligam eis iudicia, id est justa et merita supplicia. Primus sensus hoc loco simplicissimus est et verissimus.

LABAVERUNT. — id est, ut Septuaginta, *ἔφασαν*, sacrificaverunt; Hebraice *יקטרו* *tekatru*, id est sufficitu incenderunt, thurificaverunt, quod eodem redit: in sacrificiis enim caro Deo incendebatur, perque ignem et fumum ascendebat ad Deum, utque hoc significarent, thus victimis imponebant, cum eisque cremabant; thura enim Deo debentur et adolentur.

17. TU ERGO ACCINGE LUMBOS TUOS. — id est, primo, festina, expedi te (4). Sic dicitur *Luc.* XII, 35:

(4) Haec phrasid saepius in S. Scripturis obvia, inde desumpta est, quod in Orientis terris viatores, aut quicum-

«Sint lumbi vestri praecincti.» secundo, corrobora te, forti esto animo. Sic dicitur *Job* XI, 2: «Accinge sicut vir lumbos tuos.» Hinc patet minus esse literale et genuinum, quod vulgo censent per accinationem lumborum praecipii Prophete et conacionem castitatis studium.

Nec enim. — hebraice *אין* *pen*, id est *ne forte*; sed aliquando *pen* simpliciter significat negationem non, ut *Proverb.* V, 6; *Isaie* XXVII, 3. Idem hic significat; unde Noster vertit, *nec*.

Nec enim timere te faciam. — Est Hebraea miosis et anastrophe, q. d. Faciam ut non timeas, amolar omne periculum quod timere posses; potest secundo verti ex Hebraeo: *Ne timere te faciam, vel, ne conteram, aut, perdam te coram illis, q. d.* Si mihi non fidas, deseram te, tradam et permittam, ait S. Hieronymus, te timori, imo perdam te, ob ignominiam qua afficis me Deum tuum, quod in ejus fide tibi data haesitis. Sic puniit Deus Mosen haesitantem, *Numer.* XX, 12, et Petrum «mentem ventum validum increpat dicens: «Medice fidei, quare dubitasti?» *Matth.* XVI, 31. Ita vertunt Chaldaeus, Pagninus et Vatablus, quin et Septuaginta apud S. Hieronymum.

18. DOMI TE (do, consisto). Simile vidimus in vers. 9 et 10 IN CIVITATEM, — vel civilitatem, columnam et murum aeneum; nam praepositio *ב* *lamed*, et *ב* *beth*, id est *in*, ponitur pro *ב* *capitulum*, id est *sicut*. Unde Arabicus vertit: *Et jam feci te hodie ut civitatem potentem* (vel fortem, vel gloriosam) *ad quam impossibilis est accessus: et sicut ferrum, et feci te murum aeris super universam terram.* Sensus est, q. d. Reddo et efficio te hodie fortissimum contra omnes adversarios, ut sis, primo, quasi civitas munita, quae se optime propugnet; secundo, quasi columna ferrea, quae omnia onera sibi imposita sustinet; tertio, quasi murus aereus, qui bellica tormenta sine lesione fert et repellit; quique, ut ait Hieronymus, nulla violatur rubigine, nec cesus imbribus deperit, sed vetustate fit fortior. Praeco ergo Dei, et pastor bonus sit columna sustentans infirmos, *Rom.* XIV, 1; sit murus obiciens se periculis pro ovibus; non mutus, sed aeneus sono predicationis. Murus, qualem requirit Deus, *Esch.* XII, 3: «Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in praelio in die Domini.» Et Poeta:

Hic mures abeneus esto
Nil conscio sibi.

Et Seneca in *Troad.*:

Tu praesidium Phrygiis fessis,
Tu mures eras, haemericque tuis
Stetit illa decem fatis per annos.

Ita Dario, *adag.* 817.

quae aliquod operosum moliantur, prolixiores vestes circum lumbis astringunt, ut expeditior latus vel opera sit. (Rosemüller.)

Sapienter dixit Agathon Abbas in *Vitis Patrum*, lib. VII, cap. XLII: «Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidea; quae si iniuriatur, non irascitur; si glorificatur, non extollitur.»

Polliceatur Deus, ait Theodoretus, Jeremiae non pacem, nec quietem, sed certamina et victoriam, uti Christus Apostolis, *Joan.* cap. XVI, 1 et seq. Hinc tanta fortitudo et libertas Jeremiae contra principes et reges, scilicet ex una hac Dei promissione: quia «ego tecum sum;» si enim Deus pro nobis, quis contra nos? En quid facit spes in Deum, quantas habet vires! «Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei oculi commorabitur,» et quae toto *Psal.* XC sequuntur, huc pertinent. Tales fuerunt prisci Ecclesiae doctores, principes et heroes.

Ita S. Ambrosius Deo nixus et corroboratus, Valentiniano Imperatori ejusque matri Justinae potentibus templum dari Arianis, fortiter restitit: cumque comites et tribuni urgent Imperatorem, uti jure suo, quod in potestate ejus omnia foret, respondit Ambrosius: «Si Imperator a me petat quod meum est, id est fundum meum, argentum meum, non recusabo; quantum omnia, quae mea sunt, pauperum sunt: verum quae Dei sunt, imperatoriae potestati non sunt obnoxia. Si patrimonium affectatis, invadite: si corpus, accurrite; vultis in vincula ducere? vultis ad necem? ludus est: non ego me vallabo stipulatione populorum, nec altaria tenebo, vitam deprecans, sed pro altaribus victimam me praebibo.» Invenit eum Calligonus: «Tunc, inquit, me vivo, Valentinianum contemnis? ego tibi caput abscondam.» Cui Ambrosius: «Deus permittat tibi ut impleas quod minaris. Ego enim patiar quod Episcopi: tu facies quod spadones.» Vide eum, *epist.* 32 et 33.

Ita Mathathias commemorans fortia Patrum, Deo duce, facta, hortatur suos ut resistent Antiocho regi, qui volebat Iudeos traducere ad gentilismum: «Nunc ergo, o filii, inquit, amulatores estote legis, et date animas vestras pro testamento patrum, etc.; quia omnes qui sperant in Deum, non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus sternus et vernis est: hodie extollitur, et cras non invenitur,» I *Mathab.* cap. II, 50 et 61.

Ita S. Theodorus Martyr, teste Gregorio Nyseno in ejus *Vita*, cum carnifices ei immanes cruciatus minarentur, ni fidem Christi abjuraret, in hanc vocem erupit: «Pro fidei Christianae confessione qui vulnerat, incidat; et qui verberat, laceret; et qui cremat, flammam adjiciat; et qui his verbis offenditur, linguam eximat.»

Ita S. Vincentius, teste Prudentio in ejus Hymno, provocans carnifices, et laetus vadens ad rogum, ait tyranno:

Quem tu maligne, mysticis
Mitaris ignem litteris,
Flagrabis ipse hoc justum;

Citicoque ad ignis grabatum festinans :

Hanc sponte descendit rogam
Vir sacrales ore interitio,
Cœc jam corona conscius
Celsum tribuatur scandere.

Ita S. Basilus, cum ei Præses Valentinus Imperatoris Ariani, ob fidem exitium minaretur : « Uti-
nam, inquit, hoc mihi vere accidat, ut pro veritate
ex his corporis vineulis eripiar ! » Urgente
Præside, ut rem maturius consideraret, Basilus
respondit : « Ego quidem hodie et cras idem sum ;
atque utinam tu non mutes sententiam ! » Ita So-
crates, lib. IV, cap. XXI.

Jeremieus ergo, et justus quisvis fortis et cons-
tans, adversus cunctis est superior, talisque est
qualem depingit Virgilius :

Ille veluti petragi rupes innoxia resistit.
Ut pelagi rupes magno veniente fœnore,
Quas sese malis circumlatantibus undis
Male tenet, scopuli nequiores et spumæ circum
Saxa tremant, lateraque missa refundunt algæ.

Talis fuit S. Lucia virgo et marty, quæ nec

precibus, nec minis a fide et castitate abduci po-
tuit, sed intrepide Paschasio præfecto restitit,
freta ope Spiritus Sancti; cumque Paschasius in-
terrogasset : « Estne in te Spiritus Sanctus ? » res-
pondit : « Caste et pie viventes templum sunt Spi-
ritus Sancti. » At ille : « Jubebo te ad lupanar
duci, ut te Spiritus Sanctus deserat. » Cui virgo :
« Si invitam jusseris violari, castitas mihi dupli-
cabitur ad coronam. » Quare Paschasius indignans
Luciam eo trahi jussit, sed divinitus factum
est ut firma virgo ita consisteret, ut nec bobus,
nec ulla vi de loco dimoveri posset. Ergo præfec-
tus circum ipsam pice, resina, ac ferventi olea
perfusam, ignem accendi imperavit; sed, cum ne
flamma quidem eam lederet, multis tormentis
exercitata guttur gladio transigi jubet. Quo vuk
nere accepto, Lucia prædicens Ecclesie tranqui-
litate, quæ futura erat Maximiano et Flavianiano
mortuis, Idibus decembris spiritum Deo reddidit.
Merito ergo illi accinit Ecclesia : « Columna es
inmobilis, Lucia, sponsa Christi; quia omnis
plebs te expectat, ut accipias coronam vite. » Et
rursus : « Tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus,
ut virgo Christi immobilis permaneret. »

CAPUT SECUNDUM.

Est hoc caput plenum querelæ, et quasi continuum pathos. Nam Deus sponsus plebem Israel, quasi sponsam
inverpat; quod se relicto, adulteris, id est, idolis et idololatriis, adherent, quasi Deus sit impotens aut ne-
gligit suos. Idem recte aptes Christianis, qui spes non in Deo, sed homine, opibus, potentia desunt, imo id
facit omnis peccator (1).

1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Vade, et clama in auribus Jerusalem,
dicens : Hæc dicit Dominus : Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et charita-
tem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra, quæ non seminatur.
3. Sanctus Israel Domino, primitiæ frugum ejus : omnes, qui devorant eum, delinquent :
mala venient super eos, dicit Dominus. 4. Audite verbum Domini domus Jacob, et omnes
cognationes domus Israel. 5. Hæc dicit Dominus : Quid invenerunt patres vestri in me ini-
quitate, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt? 6. Et

(1) Prima pars Jeremieus prophetiarum quæ ad populum
Judæum pertinent in quatuor sectiones divisi potest:
Primo prima sectio juxta P. Kilber tres sermones diver-
sos c. implicatur, primum Dei jussu et nomine habitum,
cap. II, cap. III, 1-5; secundum, tempore Josias regis die-
tum cap. III, a vers. 6, — IV, v. 11; tertium post res-
tauratum a Josia templum pronuntiatum cap. VII, VIII, IX,
Finitus igitur, Deus veluti in cordis revocat in mem-
orianam proflectionem suam erga Israel, 2, 3; et
excitat attentionem, 4.

Secundo, aggrediens argumentum ut ita dicam sermo-
nis, contestatur item, asserendo suam innocentiam, ob-
ficiendo populo et sacerdotibus oblivionem divinorum
beneficiorum, et conversionem ad idola, 5-9.

Tertio, probat causam, primo, ostendendo gentium
ad idola majorem, quam Judæorum ad verum Deum
adhesionem, 10, 11; secundo, exponendo duplicem in
hoc peccato malitiam, 12, 13; tertio, apertendo suppli-

ciorum inmissorum originem natam ex neglecta Deo,
14-17.

Quarto, amplificat probationem, primo, exprobrando
presertim defectivum, 18, 19; secundo, obficiendo
antiquam jam et progressam jam rebellionem et nulla
dissimulatione excensandam improbitatem, 20-25; tertio,
præmonendo de futura frustratione auxilii ab idolis se-
parati, 26-28.

Quinto, refutat exceptionem, primo, indicando moni-
tiones interemptis prophetis, objetas, 29, 30; secundo,
adjiciendo beneficentiam oblivione contemptam, 31, 32;
tertio, detegendo malitiam operum, sub speciosis verbis
et factata confidentia latebras querentem, 33-37.

Sexto, in conclusione, primo, cohortatur, oblata gratia,
ad penitentiam cap. III, vers. 1; secundo, exhibet prin-
cipia vite malitiam hætenus non emendatam, 2-5; tertio,
repetit cohortationem, et suggerit deprecationis forma-
lam, 4-5.

non dixerunt : Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de terra Ægypti : qui traduxit nos
per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis, et imaginem mortis, per
terram, in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo? 7. Et induxi vos in terram Carmeli,
ut comederetis fructum ejus, et optima illius : et ingressi contaminastis terram meam,
et hereditatem meam possuistis in abominationem. 8. Sacerdotes non dixerunt : Ubi est Do-
minus? et tenentes legem nescierunt me, et pastores prævaricati sunt in me : et Propheta
prophetaverunt in Baal, et idola secuti sunt. 9. Propterea adhuc judicio contendam vobis-
cum, ait Dominus, et cum filiis vestris disceptabo. 10. Transit ad insulas Cethim, et videte :
et in Cedar mittite, et considerate vehementer : et videte si factum est hujusmodi. 11. Si
mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii : populus vero meus mutavit gloriam suam
in idolum. 12. Obstupescite, cæli, super hoc, et portæ ejus, desolamini vehementer, dicit
Dominus. 13. Duo enim mala fecit populus meus : Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et
foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. 14. Numquid
servus est Israel, aut vernaculus? quare ergo factus est in prædam? 15. Super eum rugierunt
leones, et dederunt vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem : civitates ejus exusta-
sunt, et non est qui habitet in eis. 16. Filii quoque Memphæos et Taphnes constupraverunt
te usque ad verticem. 17. Numquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum
Deum tuum eo tempore, quod ducebat te per viam? 18. Et nunc quid tibi vis in via Ægypti,
ut bibas aquam turbidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis?
19. Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Scito, et vide, quia malum et amarum
est reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus
Deus exercituum. 20. A seculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti : Non
serviam. In omni enim colle sublimi, et sub omni ligno frondoso, tu prosternerbaris mere-
trix. 21. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum : quomodo ergo con-
versa es mihi in pravum vinea aliena? 22. Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam
borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus. 23. Quomodo dicis :
Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris :
cursor levis explicans vias suas. 24. Onager assuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ
attraxit ventum amoris sui : nullus avertet eam : omnes, qui querunt eam, non deficient :
in menstruis ejus invenient eam. 25. Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur tuum a siti.
Et dixisti : Desperavi, nequaquam faciam : adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo.
26. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi, et
reges eorum, principes, et sacerdotes, et propheta eorum, 27. dicentes ligno : Pater meus
es tu, lapidi : Tu me genuisti ; verterunt ad me tergum, et non faciem, et in tempore af-
flictionis suæ dicent : Surge, et libera nos. 28. Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi? surgant et
liberent te in tempore afflictionis tuæ : secundum numerum quippe civitatum tuarum erant
dii tui Juda. 29. Quid vultis mecum judicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Do-
minus. 30. Frustra percussisti filios vestros, disciplinam non receperunt : devoravit gladius vester
prophetas vestros, quasi leo vastator. 31. Generatio vestra : Videte verbum Domini : Num-
quid solitudo factus sum Israeli, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus : Reces-
simus, non veniemus ultra ad te? 32. Numquid obliviscetur virgo ornamenta sui, aut sponsa
fasciæ pectoralis suæ? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. 33. Quid niteris
bonam ostendere viam tuam ad quærendam dilectionem, quæ insuper et malitias tuas do-
cuisit vias tuas, 34. et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum?
non in fossis inveni eos, sed in omnibus quæ supra memoravi. 35. Et dixisti : Absque pec-
cato et innocens ego sum : et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego judicio contem-
dam tecum, eo quod dixeris : Non peccavi. 36. Quam vilis facta est nimis, iterans vias tuas!